

NAZAR ESHONQUL QISSALARIDA QO'LLANILUVCHI FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING SEMANTIK TADQIQI

Xaydarova Sevara Shaxriddinovna
Xalqaro innovatsion universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: Islomova Shoiraxushbakovna
XIU, ff.f.d. (PhD), katta o'qituvchi

***Annotatsiya:** Mazkur maqola, o'zbek adabiyotining buyuk vakili Nazar Eshonqulning qissalarida ishlatilgan frazeologik birliklarning semantik xususiyatlarini o'rganishga bag'ishlanadi. Frazeologizm va ularning tilshunoslikdagi o'rni, shuningdek, ularning tilning ifodali va estetik jihatlarini qanday boyitishi haqida batafsil tahlil qilinadi. Maqolada Nazar Eshonqulning qissalarida qo'llaniladigan frazeologik birliklarning ma'nosi, ularning kontekstda qanday ishlatilishi va o'zbek tilining frazeologik boyligini qanday aks ettirishi masalalari yoritiladi.*

***Kalit so'zlar:** Qissa, frazeologik birliklar, semantika, tahlil, o'zbek adabiyoti, tilshunoslik.*

KIRISH: O'tgan asr adabiyotining o'ziga xosliklari, yutuq va kamchiliklarini sarhisob qilgan bir qator adabiyotshunoslar, tanqidchilarning davra-suhbati matbuotda e'lon qilindi. Bugungi kun adabiyotiga xolisona baho berishga harakat bo'ldi. Xususan, adabiyotshunos Ozod Sharofiddinov XX asr o'zbek adabiyotining yangi tarixini yaratish, ya'ni shu orqali qator yozuvchi, shoirlarning ijodiga ob'ektivlik mezoni asosida xolisona baho berish zarurligini aytdi va «...bugun umidsizlikni yig'ishtirmoq, yangi adabiyotning rivojiga faol ko'maklashmoq zarur»¹ degan muhim fikrni o'rtaga tashladi.

Hozir istiqloq tufayli erkinlik tuyg'usi, yurtga egalik hissi adabiyotda o'z aksini topmoqda. Yaratilayotgan asarlarda falsafiy fikrlarning kuchayishi, inson qalbining chuqurroq tadqiq etila boshlagani, voqelikni badiiy idrok etishda rang-baranglikning paydo bo'layotgani adabiyotning yashayotganidan darak bermoqda.

Bugungi o'zgarishlar davrida istiqloq tufayli voqeligimizda sodir bo'layotgan yangiliklarni badiiy idrok etish, yangi mavzularga qo'l urish yozuvchilardan katta mas'uliyat talab qiladi. «Bugun adabiyotda qanday o'zgarishlar, yangiliklar ko'zga tashlanmoqda, mustaqillik insonlar ongiga, ruhiyatiga qanday ta'sir ko'rsatmoqda inson haqidagi haqiqat adabiyotda qay darajada o'z ifodasini topmoqda, adabiyotdagi yangiliklar qaysi qonuniyat asosida ro'y bermoqda, bu qonuniyatning asosi nima?» kabi savollarga qator yozuvchilarimiz istiqloq davri hikoyachiligiga bag'ishlangan «Uyg'onish taraddudi» nomli davra suhbatida o'z fikr-mulohazalarini bildirdilar. Unda hikoyachilikda qator ijobiy fazilatlar ko'zga tashlanayotganini ko'rsatish bilan birga ba'zi bir yoqlama fikrlar ham aytili. Jumladan, Erkin A'zamov bozor

¹ Sharofiddinov O. Adabiyot mangu yashaydi. Jahon adabiyoti. -19981 №1-B 4.

sharoitida kim hikoya yozadi, «fidoyilar zamon o'tganga o'xshaydi», «Adabiyotda yangilik, yangi gapning o'zi yo'q, xolos» degan fikrni aytadi. Bunga javoban tanqidchi U.Normatov «Gap aytishning davri o'tdimi?» maqolasida bugungi istiqloq sharoitida inson haqidagi haqiqatni-gapni aytish davri kelgani eslatib, bunday o'zgarishlarni Sh.Xolmirzaev, U.Azimov, X.Do'stmuhammedov, N.Eshonqul, N.Norqobilov ijodida ro'y berayotganini bir necha asarlar tahlili orqali ko'rsatib berdi.

Bugungi nasrimizdagi yangi jarayonlar, ma'naviy, shakliy-uslubiy izlanishlar hikoya janrida ham yorqin namoyon bo'layotir. Ayniqsa so'z san'atining o'zak masalasi insonni anglash, inson tabiatining, qalbining tushuntirish qiyin bo'lgan sir-sinoatlarini taftish etish, inson jumbog'i ustida astoydil bosh qotirish, eng muhimi bu borada odatdagi andazalardan qochib yangi yo'llar axtarish hikoyachiligimiz rivojidadagi yetakchi tamoyilga aylanib borayotir. Insonni anglash, inson shaxsini tahlil va talqin etishda bizda uzoq yillar ustuvor bo'lgan ijtimoiy-axloqiy yondashish an'anasi davom etayotgani holda XX asr jahon adabiyotida keng tarqalgan estetik falsafiy oqimlar tajribalariga astoydil qiziqish, qolaversa, Sharq adabiyotining buyuk merosi diniy-islomiy aqidalar, tasavvur falsafasi va estetikasiga qaytish hozirning o'zidayoq o'z samarasini bermoqda, lekin bu degani bugungi kundagi hamma asarlar ham maqtovtalab degan xulosaga kelish emas. Ayrim asarlarda hali ham oddiy bayon uslubi, voqealar tizmasidangina iborat asarlar ham uchrab turadi. Masalan. ayrim hikoyalarning hajmi ancha katta bo'lgani bilan aytilmoqchi bo'lgan fikr sayoz bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar tahlili

O'zbek hikoyasida frazeologik birliklarning semantik tahlili bo'yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar, frazeologizmlarning nafaqat tilshunoslik, balki adabiyotshunoslik nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Garipova G. (2003) o'zining "Hozirgi o'zbek hikoyasida inson ekzistensial yolg'izlik «ko'zgu» sida" nomli kitobida, hozirgi o'zbek hikoyalarida frazeologizmlar yordamida insonning ichki holati va ekzistensial krizisi qanday tasvirlanishini o'rganadi. U frazeologizmning asosiy vazifasini voqealar va obrazlarning chuqur ma'nolarini ochishda ko'rsatadi. Garipova yozuvchi frazeologizmni nafaqat tilning rang-barangligi, balki insoniyatning ijtimoiy va ruhiy holatini aks ettirish vositasi sifatida ishlatadi [1].

Doniyorova Sh. (1999) "Davr va qahramon muammosiga doir" nomli kitobida, o'zbek hikoyalarida frazeologizmning qahramonning ichki dunyosini yaratishdagi rolini tahlil qiladi. U frazeologizmni adabiy asarda til boyligi sifatida

emas, balki psixologik, ijtimoiy va madaniy kontekstlarda o'zgaradigan va rivojlanadigan ma'nolarni yaratish vositasi sifatida ko'rib chiqadi. Doniyorova, yozuvchining frazeologik birliklar orqali voqea va qahramonlar bilan o'zaro bog'lanishni qanday ifodalashini, frazeologik birliklarning xarakterlar va davr o'rtasidagi munosabatlarni qanday yoritishini tahlil qiladi. Uning tadqiqotlari frazeologizmning badiiy asarda qanday xilma-xil va ko'p qirrali funksiyalarni bajarishini ochib beradi [2]. Doniyorova Sh. (2000) "Shukur Xolmirzaevning hikoyachilikdagi mahorati" nomli kitobida, Xolmirzaevning badiiy uslubi va frazeologizmga bo'lgan yondoshuvini o'rganadi. Xolmirzaevning asarlarida frazeologizmning ishlatilishi nafaqat obrazlarni aniqlash, balki zamon va makonning ruhiyatini yaratishda muhim vosita bo'ladi. Doniyorova, Xolmirzaevning badiiy asarlarida frazeologizmning qanday qilib personajlarning ichki dunyosini, ularning hissiyotlarini va psixologik holatini ifodalashda ishlatilishini tahlil qiladi. Xolmirzaevning hikoyalarda frazeologik birliklar tilning ko'p qatlamli ma'nolarini yaratishda xizmat qiladi va ular asarlarning umumiy tuzilishiga o'zgaruvchanlik qo'shadi [3].

Davronova Sh. (2001) "Yozuvchining ijodiy individualligi" nomli kitobida, yozuvchining frazeologik birliklardan foydalanishdagi individual yondoshuvini tahlil qiladi. Yozuvchilar o'z ijodida frazeologizmlardan qanday foydalanishini, ularni qanday yangi ma'nolar yaratishda ishlatishini ko'rsatadi. Davronova, yozuvchining tilni individual darajada ishlatishi va frazeologizmning ma'no qatlamlarini qanday oshirishi orqali asarning o'ziga xosligini tahlil qiladi. Bu kitobda frazeologizmning badiiy ifodaning bir vositasi sifatida qanday ishlatilishi, yozuvchining ijodiy individualligini aks ettirishda muhim o'rin tutishi haqida fikr yuritiladi [4]. Karimov H. (2003) o'zining "O'zlikning badiiy ifodasi. Hikoyalarda hayot muammolari talqini" nomli kitobida, frazeologizmning o'zlikni ifodalashdagi o'rnini tahlil qiladi. Karimov, yozuvchining frazeologik birliklardan foydalanish orqali hayot muammolarini va o'zlikni qanday badiiy ifodalashini ko'rsatadi. U frazeologizmlarning faqat tilning mazmunini ochib berishda emas, balki personajlarning ruhiy holatini va dunyoqarashini yaratishda ham katta ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi. Karimovning tadqiqotlari, frazeologizmning hikoya va personajni yaratishdagi o'rnini, shuningdek, ularning yozuvchi tilida qanday ma'no qatlamlarini yaratishini ochib beradi [5].

TAHLIL VA NATIJALAR

Nazar Eshonqulning asarlarida frazeologik birliklarning semantik o'zgarishini tahlil qilishda, ularning nafaqat tilning rangi, balki xarakterlarning ichki holatini,

muhitni va voqealarni tasvirlashda qanday ishlatilishini ko'rsatish muhimdir. Asarlarida Eshonqul frazeologik birliklardan uslubiy va badiiy vosita sifatida keng foydalanadi. Badiiy ifodaning to'liqligi va chuqurligi frazeologik birliklar orqali amalga oshiriladi. Frazeologizmlar nafaqat tilni boyitish, balki o'quvchiga yangi ma'nolarni ochish, voqealarni yoki obrazlarni tasvirlashda ko'plab konnotativ ma'no qatlamlarini yaratish uchun ham ishlatiladi.

Eshonqulning asarlarida frazeologik birliklarning semantik o'zgarishi juda tez-tez uchraydi. Masalan, o'zbek xalqining maishiy hayotini tasvirlashda, ularni odatdagi vaziyatlardan chetga chiqarmasdan, shuningdek, xalq ruhiyatini aks ettirishda frazeologizmning figurativ yondoshuvini ko'rish mumkin. Bu frazeologizmlar ba'zan kengaytirilgan ma'noga ega bo'lib, obrazlarning ruhi va o'ziga xosligini o'quvchiga yetkazadi. Nazar Eshonqul o'zining asarlarida frazeologik birliklarni shu tarzda foydalanib, hikoyalarga yanada chuqur ma'no va ta'sir kuchini kiritadi.

Eshonqulning frazeologik birliklardan foydalanishdagi asosiy xususiyatlardan biri, ular orqali obrazlarning ruhiy holatlari, hissiyotlari, o'zgacha tasvirlarni yaratishda ishlatilishidir. U nafaqat so'zlarning an'anaviy ma'nolarini, balki ularning semantik potensialini kengaytiradi. Masalan, "yurakni urish", "ko'z yoshlari" kabi frazeologizm ishlatilganda, ular aniq ma'nolarni ifodalash bilan birga, tasvirlanuvchi obrazlarning ichki olamini o'quvchiga yetkazadi.

Nazar Eshonqulning frazeologik birliklarni tanlashdagi maqsadi faqat badiiy tasvirni kuchaytirish emas, balki qahramonlarning psixologik jihatlarini ifodalashda ham frazeologik birliklardan to'g'ri foydalanishdir. Ular yordamida qahramonlarning ichki dunyosini, ruhiyatini, ularning jismoniy holatini yanada aniqroq va ta'sirchan tarzda ifodalash mumkin bo'ladi. Misol uchun, "bo'g'zi qurish", "yurakni titratish" kabi frazeologizmlar qahramonlarning ichki injiqliklarini, xavotirlarini yoki ruhiy holatlarini o'quvchiga chuqurroq yetkazadi.

Frazeologizmning semantik o'zgarishi asarlarning vaqt va makon bilan bog'liq holda o'zgarib borishini ham ko'rsatadi. Eshonqulning asarlarida vaqt o'tishi bilan frazeologizmning mazmuni ham o'zgaradi. Ular yangi kontekstlarda, yangi ma'nolarni ochib beradi. Bu esa asarlarning yangilanishi va o'quvchining turli nuqtai nazardan asarni qabul qilishiga imkon yaratadi. Eshonqul frazeologizmlarni nafaqat voqea yoki obrazlarni tasvirlashda, balki o'quvchining tafakkurini shakllantirishda ham ishlatadi.

Bundan tashqari, Eshonqulning asarlarini o'rganish frazeologik birliklarning ijtimoiy va madaniy kontekstda qanday o'zgarishini ko'rsatadi. Uning hikoyalari

o'zbek milliy madaniyatini, an'anaviy hayot tarzini va xalq ma'naviyatini aks ettiradi. Frazologizm esa bu madaniyatni o'zida jamlaydi va har bir ibora, har bir frazeologik birlikning semantik o'zgarishi adabiy asarlarni kengroq tushunishga yordam beradi.

Shuningdek, Eshonqul frazeologik birliklarni ishlatishda xususiy bir uslubni qo'llaydi. Bu uslub nafaqat so'zlarning badiiy va semantik ma'nolarini, balki ular orqali asarning umumiy badiiy mazmunini yaratishning yangi usulini ham aks ettiradi. Bu frazeologizmlar asarning ma'no va tushuncha qatlamlarini yanada boyitadi, o'quvchi uchun yangi ma'nolarni ochib beradi.

Eshonqulning frazeologik birliklarni ishlatishdagi innovatsiyalari uning hikoyalarining an'anaviy frazeologizmni qabul qilishdan tashqari, ular orqali o'quvchiga yangi ma'no qatlamlarini etkazish imkoniyatini yaratadi. U nafaqat so'zlarni yangi kontekstda ishlatadi, balki ularning semantik potentsialini to'liq ochib beradi.

Hozirgi kunda adabiy jarayonda noan'anaviy yo'nalishdagi hikoya va romanlar shakllanib kelmoqda. Xurshid Do'stmuhammad, Omon Muxtor kabi yozuvchilarimizning hikoya va romanlari o'z tasvir yo'li, syujeti, mazmun-mohiyati bilan ajralib turadi. Ularning asarlarini o'qiganimizda voqealar oddiydek tuyuladi, lekin o'quvchini, kitobxonni o'yg'a toldiradi. Undagi har bir obraz, narsa-buyumlar ramz asosida beriladi. Qahramonlar oddiy qahramonlardan farqli o'laroq g'ayrioddiylik bilan ajralib turadi.

Nazar Eshonqul asarlaridagi voqealar xayolda kechsada, voqe'likdan ayri yaratilmagan. Yozuvchining «Tun panjaralari», «Qora kitob», «Urush odamlari» qissalari, «Maymun yetaklagan odam», «Shamolni tutib bo'lmaydi», «Og'riq lazzati», «O'lik mavsum», «Istilo», «Xayol tuzog'i», «Ochilmagan eshik», «Ajr», «Qaytish» kabi hikoyalari bugungi nasrda o'z mavqeiga ega.

Uning tili beshafqat, - deb yozadi yozuvchimiz Xurshid Do'stmuhammad-ba'zan me'daga tegadigan darajada qora bo'yoqlarga boy, lekin ifodalar beshafqatligi, qora rangning quyuqligi zamirida bedod tuzum tufayli barbod bo'lgan umrga, umrlarga nisbatan rahm-shafqat to'la edi.

Nazar Eshonqul dastlabki hikoyalari bilan adabiyotga havaskor-boshlovchi qalamkash emas, professional malakadagi adib sifatida kirib keldi. U oz, lekin soz yozdi. Adabiy jamoatchilik, keng muxlislar ommasi uning hikoyalarini kutadigan bo'lishdi. Kutsayam intiqlik bilan kutadigan bo'ldi.

Nazar Eshonqulning barcha asarlarida qo'lansa is qahramonning ruhiy holatini bo'rttirib tasvirlashda o'ziga xos vositaga aylanadi. Ehtimol, ayrim o'rinlarda

yoʻzuvchi qora boʻyoqni haddan tashqari quyushtirib yuborgandek tuyular, lekin bu tasodifiy emas. Nazar Eshonqulning tasvirlarida tasodifiylik, noaniqlik, nokerak tashbehlar uchramaydi, zero, u soʻzni nihoyatda nozik his etadi, boshqacha aytganda Nazar Eshonqul oʻz soʻziga javob beradigan yoʻzuvchilar sirasiga kiradi.

Qissa va hikoyalarning nomlanishiga eʼtibor beraylik, ulardagi tun, qora, xaroba, zulmat, tobut, oʻlik, ogʻriq sifatlari umumlashib, Nazar Eshonqul badiiy tafakkuri oʻq chizigʻini tashkil etadi, yoʻzuvchining erksizlik, mustabidlik, yovuzlik va razolatu qabohatga boʻlgan cheksiz nafratidan, mana shunday gʻayri-insoniy holatlar tugʻdiradigan ufunatli, qoʻlansa va shikasta qisimatlarining alamidan kelib chiqadigan faryod va nidolar sifatida oʻqiladi. Bir asarda boshlangan faryod va nido keyingisida tasvirlangan norizo va boʻysunmas isyonda davom etadi. Nazar Eshonqulning barcha asarlarida qadimiy vazmin va maʼyus musiqa yangligʻ saqlanib kelayotgan birdek tanish ohang kitobxonlarimizni ham gʻoyatda taʼsirchan, sirli va mushohadakor oʻylarga toldiradi.

Yoʻzuvchi bu asarlari bilan insonni ichki dunyosini, nozik ruhiy qatlamlarini ochib beradi, hamda sizni tasavvur va ruhiy olamning turli burchaklariga sayohat qildiradi.

Bugungi hikoyachiligimizga badiiy psixologizm-tuygʻular realizmi tahlili nuqtai nazaridan qaraydigan va oʻrganadigan boʻlsak, unda avvalgi oʻn yilliklardan farqli oʻlaroq hayotni, insonni tuygʻular tarhi, kechinmalar dinamikasi orqali badiiy tadqiq etish madaniyati shakllanganligini kuzatish mumkin. Avvalgi oʻn yilliklarda sotsiologik talqin va oʻshanga mos badiiy idrok va ifoda yetakchilik qilgan boʻlsa, bugunga kelib insonni falsafiy-psixologik tushunish hamda tushuntirish ustuvor tamoyil boʻlib qoldi. N.Eshonqulning «Xayol tuzogʻi» hikoyasi bu borada fikr yuritish uchun asos boʻla oladi.

«Haqiqiy sanʼatkor qay davrda yashashidan qatʼi nazar, hayotning taraqqiyot tendentsiyalarini shunga qarab belgilashi uning birinchi darajali ijodiy yutuqlaridan hisoblanadi»²-degan edi, I.Sulton. Qolaversa, V.G.Belinskiy uqtirganidek, «...badiiy asarda tasvir etilayotgan goʻzallik hayotning oʻzida mavjud va shu goʻzallikni yorqin koʻrsatishning oʻzi badiiylik va haqqoniylikning birinchi shartidir»³. Nazar Eshonqul ijodiy izlanishlari misolida uning amaliy tasdigʻini koʻrishimiz mumkin.

Adibning «Xayol tuzogʻi» hikoyasida falsafiy ruhiy tahlilning oʻzgacha koʻrinishining shohidi boʻlamiz. Hikoyada axloqiy pokdomonlik-boqiy maʼnaviy qadriyat hamma vaqt adolatning asosiy mezonlaridan biri sifatida talqin etiladi. Bu-

² Adabiyot nazariyasi. Ikki jildlik. Adabiy-tarixiy jarayon. II jild.-T.: Fan, 1979. II jild.-B. 162.

³ Белинский В.Г. Полное. собр. соч. – М.: Наука, 1954. Т. 5. -С. 556.

masalaning bir jihati. Ikkinchi va eng muhim jihati shundaki, barcha baxtsizlik, xo'rliklar va xorliklar ko'nglimizda o'sib-ulg'ayib mutelik tuyg'ulari tarzida hosil berar ekan, hammasiga o'zimiz sababchi bo'lamiz. Yo'qsa, aql-hushi butun, iste'dodli Voqif vos-vos kasaliga chalinib, savdoyi bo'lib qolarmidi?

Nazar Eshonqul «Ijod-ruhning hurligidir» mavzuidagi suhbatida shunday degan edi: «Bugungi o'tish davri kabi o'tkinchi «asar»lar serob. Shunday bo'lsa ham bozorbop yoki bugun bozori chaqqon asarlarni adabiyot deb baholayvermaylik. Adabiyot-millat ruhining, millat madaniyatining bir qismi. U sotilmaydi, sotib olinmaydi, yolg'on gapirolmaydi. Inson nomini asrlar osha mag'rur kuylab turadi. U har qanday jamiyatda ham inson ruhining mash'alasi bo'la oladi. Ijod-Oллоh taolo insonga bergan eng buyuk ne'mat. Ijod inson ruhining hurligidir. Shu sababli unda yolg'on gapirib bo'lmaydi»⁴.

Adibning mazkur estetik konsepsiyasi «Xayol tuzog'i» hikoyasida go'zal badiiy tajassumini topgan. Asar ijodkor shaxs fojiasini, savdoyilikka muhtalo bo'lgan inson qismatining o'kinchi va dahshatini iste'dodli a'zosini himoya etolmagan va aksincha, odamni jinni bo'lishga majbur etgan muhitning kasallik ildizlarini ochib ko'rsatishga yo'naltirilgan.

XULOSA

Nazar Eshonqulning asarlarida frazeologik birliklarning semantik tahlili uning badiiy uslubining asosiy tarkibiy qismlaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Eshonqul frazeologizmlar orqali nafaqat so'zlarning ma'no qatlamlarini kengaytiradi, balki qahramonlarning ichki holatini, ruhiyatini, shuningdek, ularning zamon va makondagi o'rnini aniq va ta'sirchan tarzda tasvirlaydi. Frazeologik birliklar uning hikoyalarida voqea va obrazlarni chuqurlashtirish, ma'naviy va psixologik tasvirlarni yaratishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Eshonqulning frazeologizmlarga bo'lgan yondoshuvi ular yordamida obrazlarning ruhiy va ma'naviy holatlarini yanada boyitish imkoniyatini yaratadi. U frazeologik birliklardan faqat tilni boyitish uchun emas, balki asarlarning chuqur ma'nolarini ochib berish uchun ham foydalanadi. Shuningdek, frazeologizmning semantik o'zgarishi asarlarning dinamikasini, qahramonlarning rivojlanishini va ularning ichki dunyosidagi o'zgarishlarni aks ettiradi. Bundan tashqari, Eshonqulning asarlarini o'rganish frazeologizmning ijtimoiy va madaniy kontekstda qanday o'zgarishini, ulardan qanday yangi ma'nolarni yaratishda foydalanilishini ko'rsatadi. U nafaqat o'zbek xalqining an'anaviy hayotini aks ettiradi, balki frazeologizm orqali uni o'ziga xos,

⁴ Eshonqul N. Ijod-ruhning hurligidir // Yozuvchi. 1998. 21-yanvar.

badiiy yondoshuvda ifodalaydi. Ularning semantik potentsialini to'liq ochib berish orqali, Eshonqul adabiy asarlarda frazeologizmning yangi shakllarini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Garipova G. (2003). *Hozirgi o'zbek hikoyasida inson ekzistensial yolg'izlik «ko'zgu» sida*. O'zbek tili va adabiyoti.
2. Doniyorova Sh. (1999). *Davr va qahramon muammosiga doir*. O'zbek tili va adabiyoti.
3. Doniyorova Sh. (2000). *Shukur Xolmirzaevning hikoyachilikdagi mahorati*. O'zbek tili va adabiyoti.
4. Davronova Sh. (2001). *Yozuvchining ijodiy individualligi*. O'zbek tili va adabiyoti.
5. Karimov H. (2003). *O'zlikning badiiy ifodasi. Hikoyalarda hayot muammolari talqini*. O'zbekiston adabiyoti va san'ati.
6. Mirzaev S. Xalqchil adabiyot yo'lida // Muloqot. -2000. -№5.
7. Normatov U. Jasorat jozibasi. Davr va qahramon xususida o'ylar // O'zbekiston adabiyoti va san'ati. -2001, 4-may.
8. Nazarov B. Tanqidchining ruhiy dunyosi // O'zbek tili va adabiyoti. -2003. -№ 3.
9. Pardaeva Z. Yoshlar nasrida badiiy me'yor // Yoshlik. -2002. -№2.

